

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

INFORMATION OM JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD I RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Räddningstjänst för alla

#2
2022

Fler har utsatts, färre vågar anmäla

Arbetsmiljöproblemen som ledde fram till metoo-uppropen är kvar.

Närgångna frågor om ditt sexliv, utskällningar inför hela gruppen, kollegor som hånskrattar när du gör ett misstag eller direkta våldtäktsförsök. Metoo-uppropen berättar om olika typer och grader av kränkningar.

Räddningstjänstens metoo-upprop #larmetgår blev offentligt i november 2017. Vad hände sen? undrade RäddsamVG och bjöd in till en kunskapsdag den 6 april.

Föreningen Kvinnor i räddningstjänsten, Kirtj, har skickat enkäter till sina medlemmar. År 2018 svarade 18 procent att de varit utsatta för kränkningar, trakasserier eller sexuella trakasserier under det gångna året. När föreningen i våras ställde samma fråga rörande 2020 och 2021 svarade 33 procent att de utsatts.

Dessutom är det en högre andel som avstår från att anmäla kränkningarna. År 2018 svarade 58 procent av de trakasserade att de inte hade anmält. I den senaste enkäten var siffran hela 81 procent.

Motiven för att inte anmäla var bland annat: "Det var ju chefen som sa kränkande saker", "Känslan är att jag bara skulle upplevas som gnällig och missgynna mig" och "Det skulle bara bli värre".

RÖK bygger om till könsneutralt

Räddningstjänsten Östra Kronoberg, RÖK, sällar sig till de organisationer som gör gemensamma omklädningsrum, med enskilda bås för dusch och ombyte. Stationerna i Lessebo, Lenhovda och Åseda har alla byggts om enligt den modellen.

– Omklädningsrummen ska vara inkluderande, säger räddningschef Pär Stensson.

Mona Hjortzberg, ordförande i Kvinnor i räddningstjänsten, genusforskaren Ulrika Jansson och den tidigare polisen Kerstin Dejemyr var tre av föreläsarna under dagen.

Vilka effekter uppropen har fått beror i stor utsträckning på ledningens reaktioner.

Kerstin Dejemyr var med och startade polisens upprop #nödvärn, och har varit med om både att få stöd av överordnade och att tystas av nya chefer.

På ett övergripande plan tycker hon att metoo förde med sig något bra.

– Det blev som ett uppvaknande och gav energi till många. Men som i alla andra förändringsprocesser så går det lätt att halka tillbaka i något gammalt.

Inför de 90 åhörarna i en fullsatt sal på Gårda brandstation, påfallande många män, underströk hon att alla har ett personligt ansvar.

– Ni måste bestämma er själva: vem vill jag vara?

Föreläsningar på youtube

I december arrangerade MSB, NJR och SKR ett digitalt seminarium på temat inkludering och mångfald. Två av föreläsningarna finns nu att se på youtube: [Inte stöpt i samma form.](#) [Brandman Jad Hajj](#) och [Utbildade kvinnor väljer bort räddningstjänsten.](#) [Forskarna Lena Grip och Stefan Karlsson](#)

Tydliga rutiner i RVäst ska ge bättre LIA-period

Samma introduktion för alla, ordentliga uppföljningar och huvudansvaret på HR. Nya rutiner ska säkerställa en bra LIA-period.

Dokumentet "Rutin för arbetet med LIA" har utvecklats av Räddningstjänsten Väst i samband med att de i fjol hade sekretariatet för Nätverket Jämställd Räddningstjänst, NJR. Rutinerna är tänkta för alla som gör Lärande i Arbete: blivande brandmän och brandingenjörer.

– Vi har förtydligat rutiner och klargjort vem som har ansvar för vad, säger Guitta Atallah Hajj, verksamhetsutvecklare i RVäst.

Enhetschefen skickar välkomstbroschyr i förväg och utser lämplig handledare. Handledarna ska gått MSB:s handledarutbildning och gärna NJR:s likabehandlingsutbildning. Handledaren är den som följer den studerande närmast under perioden och ska ha kontinuerlig kontakt med skolan.

Huvudansvaret ligger på HR-strategen. Hen ska hålla i den gemensamma introduktionsdagen, stötta handledarna, utvärdera varje LIA-studerandes upplevelser av praktikperioden samt sammanställa och presentera upplevelserna för ledningsgruppen.

Introduktionen ska omfatta sådant som sekretess och tillbud och värdegrund och likabehandling, inklusive vart den studerande vänder sig om hon eller han utsätts för kränkande särbehandling.

Via NJR:s hemsida delar RVäst med sig av sina nya LIA-rutiner: <https://njr.nu/natverket/dokument/>

I sommar ska regnbågsflaggorna åter vifta på Stockholms gator.

Följ med i prideparaden!

Under två år av pandemi har Pridefirandet varit stillsamt. I år är Stockholm Pride tillbaka. Lördagen den 6 augusti går den stora paraden genom Stockholm.

MSB och Sveriges räddningstjänster återupptar traditionen att tåga tillsammans. Ta chansen att dela glädjen och samtidigt visa att du och din organisation står upp för alla människors lika värde!

Paraden startar klockan 13. De som vill samlas på Kungsholmens brandstation klockan 12 och går tillsammans till paradstarten på Norr Mälärstrand. Det går också bra att ansluta direkt till paraden. Ingen föranmälan krävs. Glöm heller inte bort att delta i de lokala och regionala Pride-eventen!

[Prideparad2022](#)

Hälften kvinnor bland Attundas nyrekryterade

Brandkåren Attunda har anställt tjugoen nya brandmän. Elva är kvinnor. Aktivt uppsökande och internutbildning är hemligheten.

År 2015 satte Brandkåren Attunda det ambitiösa målet på 25 procent kvinnor bland brandmännen år 2020. Efter en revision av det egna jämställdhetsarbetet visade det sig att de i stort sett inte kommit närmare målet.

– Vi insåg att om vi ville skapa förändring kan vi inte kan göra som vi alltid har gjort, säger förbundsdirektör Martin Öhrstedt.

För ett år sedan reviderade förbundet därför sitt likabehandlingsarbete och tog fram en ny strategi. I samband med det lanserade förbundet en stor digital annonskampanj och gav sig ut på uppsökande verksamhet till gym och idrottsföreningar där unga kvinnor finns, och arrangerade prova-på-dagar.

Efter fem månaders intensivt arbete hade de fått 248 sökande, många fler än vid tidigare rekryteringar, och dessutom en ny sammansättning på de sökande.

Tjugoen personer har valts ut. Elva stycken, 52 procent, är kvinnor.

Den stora skillnaden vid denna rekrytering är att bara hälften av de nyanställda har gått Skydd mot olyckor, SMO, eller MSB:s utbildningar för deltidspersonal.

– MSB:s utbildningar är bra. Målsättningen i framtiden är att rekrytera via dem, men vi kommer aldrig att kunna rekrytera jämställt så länge som inte fler kvinnor går SMO, säger Martin Öhrstedt.

De som inte har utbildning eller tidigare erfarenhet har utbildats inom Brandkåren Attunda.

Internt har tillvägagångssättet varit omdiskuterat.

– Vi chefer måste våga ta de beslut som krävs för att få till en förändring. Ett viktigt ställningstagande är att arbetsgivaren behöver äga rekryteringen, säger Martin Öhrstedt. Fler kvinnor än män lämnar räddningstjänsten i förtid, bland annat för att de känner sig påpassade och ifrågasatta.

– För att komma bort från det måste vi komma upp i en kritisk massa och få in fler kvinnor, kommenterar Michael Obua, administrativ chef i Brandkåren Attunda.

Workshop för styrkeledare

Alla styrkeledare i Sverige välkomnas till en jämställdhetsdag i Göteborg den 27 september.

Anna Sahlberg är strateg i RäddsamVG, som samordnar räddningstjänsterna i Västra Götaland och bland annat arrangerar utbildningsdagar. Efter en dag där chefer var målgrupp frågade ett par styrkeledare varför inte de var bjudna.

Det var en tankeställare.

– Styrkeledarna är ju kulturbärare!

Under våren har ett nationellt kompetensforum för jämställdhet och mångfald bildats. Där ingår ett tiotal personer med olika yrken på räddningstjänster runt om i Sverige. Forumet tillsammans med RäddsamVG har planerat styrkeledardagen på Gårda brandstation den 27 september.

– Ofta finns det nog en eller ett par eldsjälar som verkligen vill driva frågorna, men de kan känna sig ensamma. Det är viktigt att de hittar varandra, säger Anna Sahlberg.

Under dagen kommer workshoppar att hållas, bland annat med genusforskaren Mathias Ericson.

Styrkeledare från alla räddningstjänster är välkomna.

Anmäl senast 1 september till anna.sahlberg@rsgbg.se

Anmäl nu till oktoberkurs!

Likabehandlingskursen har varit mycket populär.

Den 5-6 oktober går den för fjärde gången. Arrangör är NJR, i samverkan med Försvarsmakten och MSB.

Utbildningen hålls via Zoom och är interaktiv med diskussioner och gruppövningar.

Kursen är gratis för NJR:s medlemsorganisationer. Två personer från varje räddningstjänst ska delta för att kunskapen ska få genomslag på arbetsplatsen.

Anmäl senast 19 augusti. Vi förbehåller oss rätten att fördela platserna mellan räddningstjänsterna vid stort intresse.

Frågor besvaras av Urika Ager, HR-chef vid Uppsala brandförsvär.

ulrika.ager@ uppsala.se

Anmälan hittar du [här](#)

Skolklasserna ser Safeskills tillsammans med unga utställningsvärdar som fångar upp deras tankar. Till utställningen hör också en lärarhandledning Foto: Lina Alriksson

Konsten att prata trygghet

Räddningstjänsten Skåne Nordväst har låtit konstnärer fråga ungdomar om otrygghet och göra konst av svaren.

Författaren Ester Roxberg är projektledare för RSNV:s projekt Safeskills som bekostats av Allmänna Arvsfonden.

– Hon kommer från en helt annan planet än vi och snöar inte in på att upprepa att man ska ha brandvarnare och inte röka på toaletten, säger Dennis Borg, brandinspektör på RSNV.

I ungdomarnas berättelser har sju huvudrisker utkristalliserats: brand, gruppträck och mobbning, otrygg miljö, narkotika och alkohol, sociala medier, brottslighet och psykisk ohälsa.

Konstnärerna har blandat olika material och tekniker.

Inte alla tycker att utställningar hör till räddningstjänstens kärnverksamhet.

– Men vi jobbar för att säkra ett tryggt samhälle. Det här är en ny metod, svarar Dennis Borg.

– Och vi skulle inte ha anlagda bränder om inte psykisk ohälsa fanns,

kommenterar Ester Roxberg. I juni visas utställningen på mässan H22 i Helsingborg. Sedan ska den till Göteborg och Västerås. Därefter är det fritt fram att anmäla intresse för den mobila utställningen.

Bra samtal för NJR på Brand

Vid årets Brandkonferens i Gävle 11-12 maj deltog Nätverket Jämställd Räddningstjänst, NJR, med en monter.

I programpunkten "Hela samhällets räddningstjänst" höll Elisabeth Samuelsson, brandchef i Uppsala brandförsvaret och 2022 års ordförande för NJR, ett anförande. Hon deltog också i en paneldebatt tillsammans med Ola Mårtensson och Anders Edstam från MSB, Ulf Lago, Östra Götaland och Christian Lindström, Brandkåren Attunda.

– Montern var mycket välbesökt och efter vår programpunkt kom många fram för att prata. Det blev många intressanta samtal, konstaterar Elisabeth Samuelsson.

RRB gör enkät om värdegrund

Vilka attityder råder inom räddningstjänsten? RRB, tidigare Glesbygdsklubben, har en enkät ute för att få svar på det. Enkäten har skapats av 2021 års stipendiat Mia Albertsson och RRB vill framförallt ha svar från dem i deltidsorganisationer. <https://www.rfb.se/enkat/>

Jämställdhet i RSG:s agenda

Fyra gånger om året ska jämställdhetsfrågorna vara en stående punkt på dagordningen när styrelsen för Räddningstjänsten Storgöteborg sammanträder. Det har styrelsen beslutat, efter yrkande av (S).

–Vi behöver en regelbunden diskussion, säger Ingrid Andreae (S).

De flesta snabbspolar bandet

Bara 32 procent av räddningstjänsterna följer Arbetsmiljöverkets krav om rullbandets hastighet vid rekryterings-tester (AFS 2019:3). Nästan alla andra kör bandet snabbare eller använder åldersrelaterade gränser.

Under våren skickade MSB ut en enkät om testerna. 81 procent av de 147 organisationerna svarade.

En tydlig slutsats är att en klar majoritet väljer högre krav än Arbetsmiljöverket, som föreskriver 4,5 km/h på rullbandet. Många har valt 5,6 km/h och andra skriver "åldersrelaterat".

Ett vanligt argument för högre nivåer är önskan att personerna ska ha viss marginal för att kunna åldras i yrket.

Arbetsrelaterade banor och förmåga att hantera de vanligaste verktygen är vanliga testmetoder. Förmåga att göra sig förstådd och förstå instruktioner på svenska nämner flera som ett krav.

Någon påpekar att kraven varierar beroende på hur många som söker och att ribban ibland sänks med få sökande.

Att kartlägga och sammanställa räddningstjänstens varierande testmetoder och nivåer är en del i MSB:s inriktning för jämställdhet och mångfald i räddningstjänsten.

– Men det är en arbetsgivarfråga. I höst ska vi föra dialog med räddningstjänstbranschen om hur vi går vidare, säger Ola Mårtensson, handläggare MSB.

Bara karlar i en tredjedel av heltidsorganisationerna

En tredjedel av landets heltidsorganisationer har inte en enda kvinna i operativ tjänst. Det framgår av MSB:s årsuppföljning enligt LSO.

Bland den operativa personalen på deltid är 7,8 procent kvinnor. För första året särredovisas befälen. 3 procent av befälen på deltid är kvinnor.

På samma nivå, 3 procent, är andelen kvinnor bland befälen på heltidsidan, medan andelen kvinnor i den operativa heltidspersonalen totalt är 6,3 procent.

Och av landets 102 heltidsorganisationer har 31 procent noll kvinnor anställda i operativ tjänst. Av de 147 deltidsorganisationerna har 9 procent inte en enda kvinna i operativ tjänst.

Läs mer på: <https://www.msb.se/tillsynkommuner>